A°. 1843. N°. 76.

LEYDSCHE COURANT.

MAANDAG, 26 JUNIJ.

KENNISGEVING.

SCHUTTERIJ.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS DER STAD LEYDEN, brengen bij deze ter kennis van de belanghebbenden, dat de alphabetische naamlijst van alle de personen, die, overeenkomstig de wet van den 11. April 1827, aan de loting voor de dienst der Schutterij moeten deel nemen, ter visie van een' iegelijk zal liggen ter Secretarij dezer Stad, van den 19. tot den 26. Junij aanstaande, (de Zondag uitgezonderd) 's morgens van 10 tot 's namiddags ten 1 ure; en dat de loting zal plaats hebben op de Groote Zaal van het Raadhuis, en wel:

Op Dingsdag den 27. Junij 1843;
's Morgens ten 10 ure.

Wordende de zoodanigen, welke na de laatst voorgaande inschrijving zich hier ter Stede met de woon hebben gevestigd, tot eene na loting opgeroepen worden, mede

Op Dingsdag den 27. Junij aanstaande,
's Namiddags ten 1 ure.

Zullende ieder ingeschrevene bij een biljet worden opgeroepen, om tot de loting ter voorschrevene plaatse op te komen, op den dag en het uur in deze Kennisgeving uitgedrukt; — terwijl de zoodanigen, die verhinderd mogten worden zelve tot de loting op te komen, zich door een' gemagtigden kunnen doen vertegenwoordigen; of geen gemagtigde comparerende, zal de loting geschieden door een' der Leden van de Commissie uit het Plaatselijk Bestuur. — Wordende de belanghebbenden tevens verwittigd, dat bij de genoemde loting aanteekening zal worden gehouden van de redenen tot vrijstelling, die de ingeschrevenen vermeenen, krachtens het 9de art. der wet, te kunnen aanvoeren; waarom het voor hen, die zoodanige redenen tot vrijstelling meenen te hebben, van belang is, door personele opkomst, of bij volstrekte beletselen, door het zenden van een' met hunne omstandigheden wel bekenden gemagtigden, de loting niet te verzuimen.

En wordt eindelijk den belanghebbenden kenbelijk gemaakt, dat de vrijstellingen, bij de wet toegekend, zijn de navolgende:

1°. Die met ziekte of gebreken zijn behebt, welke hen tot den Wapenhandel voor het tegenwoordig oogenblik, of wel geheel ongeschikt maken.
2°. Die kleiner zijn dan eene Nederlandsche el en vijf honderd zeventig strepen.
3°. De Geestelijken van alle Gezindheden, zoo lang zij niet van stand veranderen.
4°. De Professoren en Lectoren aan de Hoogescholen, aan de Athenaea en de Seminariën.
5°. De Studenten in de Godgeleerdheid.
6°. Die den rang van Officier in dienst van den Staat, te lande of ter zee hebben bekleed, en door eervol ontslag de dienst verlaten hebben of gepensioneerd zijn, zoo lang zij niet in eenen gelijken of hoogeren rang bij de Schutterijen kunnen worden aangesteld.
7°. Die, wegens verandering van woonplaats, eervol uit de Schutterij zijn ontslagen in den rang van Officier, voor zoo verre zij in hunnen vorigen of in eenen hoogeren rang niet weder kunnen worden aangesteld.
8°. Die in Militaire dienst ter zee of te lande zijn; waardoor alleen worden bedoeld, zij, die na de inschrijving in militaire dienst zijn getreden, als rustende op militairen, zoo lang zij in dienst zijn, en dus niet voor ingezetenen eener bepaalde Gemeente kunnen gehouden worden, de verpligting niet, om zich te doen inschrijven.
9°. De broeder van hem, die in persoon voor zich zelven bij de Schutterij dient; met dien verstande, dat van een gelijk getal broeders altijd de helft, en van een ongelijk getal slechts de kleinste helft tot de dienst zal worden geroepen; strekkende deze bepaling zich echter niet uit tot zoodanige broeders, die, om welke reden ook, niet meer bij hunne ouders inwonen.

Terwijl voorts in tijd van vrede van de active dienst tevens worden vrijgesteld, met de bepaling nogtans, dat zij tot de werkelijke dienst dadelijk kunnen worden opgeroepen, indien de redenen van vrijstelling ophouden, waarom zij op de algemeene en bijzondere rol tevens geplaatst, doch bij de reserve zoo lang in dienst gesteld worden:

10°. Zij, die tot de dienst der nacht- of brandwachten, en tot die der brandspuiten zijn aangesteld, zoo lang zij met die werkzaamheden zijn belast.
11°. Lijf- en huisbedienden, voor welke als dienstboden de personele belasting wordt betaald; waaronder echter niet zullen worden verstaan: werkboden of zoodanige bedienden, die ter uitoefening van iemands beroep of bedrijf zijn benoodigd; en
12°. Zij, die voortdurend uit armen kassen bedeeld, of in de armen-gestichten opgevoed of onderhouden worden.

Ten blijve dien ten gevolge, degenen, welke op vrijstelling, uit hoofde eener der bovengemelde redenen, aanspraak mogten vermeenen te kunnen maken, zoo wel als zij, die zich in de dienst willen doen vervangen, de bewijzen, daartoe vereischt, mooten overleggen, en in het laatste geval, de personen, met welke zij van Nummer willen verwisselen, kenbaar moeten maken aan de Commissie, op Dingsdag den 4. Julij aanstaande, des morgens tusschen 10 en 1 ure, op het Raadhuis, ten einde daarvan de noodige aanteekening te doen, voor zoo veel zulks bij de loting niet mogt zijn geschied; zullende op de reclames zoo wel als over de goed- of afkeuring der personen, door welke men zich verlangt te doen vervangen, nader door de Commissie van onderzoek uitspraak worden gedaan.

Aldus gedaan en gepubliceerd, bij H. H. Burgemeester en Wethouders der Stad *Leyden* op den 15. Junij 1843.

DU RIEU.

Ter ordonnantie van dezelve,

V. PUTTKAMMER.

NEDERLANDEN.

LEYDEN, 25 Junij.

Zijne Majesteit heeft bij de dienstdoende schutterij te 's Gravenhage benoemd tot 1sten Luitenant Mr. *N. J. van Hoorn van Burgh*, thans 2de Luitenant, tot 2den Luitenant Mr. *J. Nolthenius van Elsbroek*, en bij die te Schiedam tot 2den Luitenant *C. J. M. van der Hoeven*, thans sergeant, in plaats van *M. C. van Pelkcom*, op zijn verzoek eervol ontslagen.

— Sedert de laatst gedane bekendmaking, zijn door de belanghebbenden ontvangen de navolgende door Zijne Maj. verleende octrooijen:

Een octrooi in dato 23 December 1842, voor den tijd van vijftien jaren verleend aan *P. J. Badoux*, te 's Gravenhage, op de uitvinding van verbeteringen betrekkelijk de uitdamping van vochten, en bijzonder op de uitvinding van toestellen, onder de benaming van: *appareils dits hydrauliques avec chauffe- et chauffages sympathiques.*

Een octrooi in dato 24 Februarij 1843, voor den tijd van tien jaren verleend aan *L. Henry*, woonachtig te Parijs, domicilium verkozen hebbende bij *Dupond* te Maastricht, op de invoering van nieuwe weegwerktuigen ten gebruike van den handel.

Een octrooi in dato 13 April 1843, voor den tijd van vijftien jaren, gerekend van den 2 Augustus 1841 af, verleend aan *W. Newton*, woonachtig te Londen, domicilium verkozen hebbende bij *C. C. Uhlenbeck* te Delft, op de invoering van zekere verbeteringen in een werktuig om straatwegen schoon te maken, welk werktuig mede toepasselijk kan worden gemaakt op meer dergelijke einden.

Een octrooi in dato 2 Mei 1843, voor den tijd van tien jaren, verleend aan *Sarjeant*, woonachtig te Londen, domicilium gekozen hebbende bij Stoeven te Rotterdam, op de invoering van verbeteringen in het maken van metalen, hermetisch sluitende vazen, die, terwijl de zelfstandigheden, daarin bevat, behoorlijk bewaard blijven, met gemak kunnen worden geopend.

Een octrooi in dato als voren voor den tijd van tien jaren, verleend aan *Veyret*, woonachtig te Parijs, domicilium gekozen hebbende bij *Kreglinger & Comp.* te Rotterdam, op de invoering van eene nieuwe soort van typographie.

Een octrooi in dato als voren, voor den tijd van vijf jaren, verleend aan *A. Barzilay*, te Amsterdam, op de uitvinding van een verbeterden filtreertoestel in kokers, ter zuivering van besmet regen- en schuitwater.

— Den 22sten zijn HH. KK. HH. de Prins en Prinses *van Oranje* en de Erfprins naar het Loo vertrokken, om er eene maand te verblijven.

Ook is Z. K. H. Prins *Frederik* der Nederlanden naar het Loo vertrokken.

— Gisteren is er, ter gelegenheid van den verjaardag van Z. K. H. de Erfgroothertog van Saksen-Weimar-Eisenach, die zich in de Residentie bevindt, in de Maliebaan aldaar eene groote parade gehouden der troepen, welke de bezetting uitmaken. Zijne Maj. de Koning, Z. K. H. de Erfgroothertog en HH. KK. HH. de Prinsen *Alexander* en *Hendrik*, woonden deze parade bij.

Des avonds had er op hoog bevel eene buitengewone voorstelling in den Koninklijken schouwburg plaats, welke met de tegenwoordigheid van onderscheidene leden van het Koninglijke Gezin werd vereerd.

— Zijne Exc. de Minister van Binnenlandsche Zaken heeft aan de gewestelijke Besturen eene missive gerigt, betrekking hebbende tot de steeds toenemende aanvragen van diaconiën, of kerkelijke armbesturen, tot het erlangen van subsidie uit de stedelijke of plaatselijke kassen, welke missive hoofdzakelijk inhoudt:

Dat het, bij de behandeling der zaak van een plaatselijk bestuur, hetwelk zich tot den Koning gewend had wegens de bezwaren, die voor deszelfs geldelijke middelen voortvloeiden uit de steeds toenemende aanvragen van diaconiën of kerkelijke armbesturen tot het erlangen van subsidie, is gebleken, dat de meeste der onder de betrokkene gemeente ressorterende kerkelijke armbesturen, het er werkelijk op toeleggen, om, zoo veel zij slechts kunnen, de fondsen der burgerlijke gemeente te bezwaren, door het telken jare meer uitbreiden hunner aanvragen om onderstand.

Dat die bevinding Zijne Maj. den Koning aanleiding gegeven heeft, hem Minister te magtigen, om aan het bedoelde plaatselijk bestuur, in substantie te doen kennis geven:

„Dat er bepaaldelijk op gelet behoort te worden, dat er geene verordeningen bestaan, die het burgerlijk bestuur zouden nopen, om aan zoodanige te ver gedrevene vorderingen der kerkelijke armbesturen, zonder eenige beperking, toe te geven;

Dat, integendeel, het gevolg geven aan zulke te ver gedrevene eischen, zou stroken noch met den geest, noch met de letter der in de provincie, tot welke het voormeld bestuur behoorde, bestaande afzonderlijke bepalingen nopens het armwezen, noch met die der reglementen op het bestuur der steden en ten platte lande;

Dat, wanneer er zake is van het subsidieren van een of ander kerkelijk armbestuur, dat verklaard heeft, niet ten volle in deszelfs behoeften te kunnen voorzien, de hulpmiddelen der burgerlijke gemeente, bij het verleenen van dat subsidie, in de eerste plaats in het oog moeten worden gehouden; dat het eene verpligting is der plaatselijke besturen, om zich met de meeste zorg en naauwgezetheid te verzekeren, dat zij geene tegemoetkoming verleenen aan armbesturen, welke die niet volstrekt behoeven, en dat zij aan de zoodanige, welke daaraan, in den tegenwoordigen staat van zaken, eene onmiskenbare behoefte hebben, geen grooter subsidie toekennen, dan bepaaldelijk vereischt wordt; terwijl hetzelve, in geen geval, zal mogen verstrekt worden aan het eene armbestuur, op grond dat het andere reeds in het bezit daarvan gesteld is of zou worden, wanneer beider omstandigheden en behoeften van elkander verschillen;

Dat het, bij de inachtneming hiervan, verder de taak der plaatselijke besturen is, om eene strenge rekenschap te vorderen van de door hen gesubsidieerde armbesturen;

Dat door de vervulling van die taak, op eene behoorlijke en gepaste wijze, veelal het aangaan van schulden door armbesturen zal worden voorgekomen, en tevens de invoering bevorderd van een spaarzaam en ordelijk beheer bij de armen-administratiën; vooral bij diegenen onder dezelve, welke subsidiën verlangen;

Dat het belang der aan hen toevertrouwde burgerlijke gemeenten gebiedend vordert, er naauwlettend op toe te zien, dat zij door geene consideratiën, van welken aard ook, zich laten overreden, om de fondsen der burgerlijke gemeente aansprakelijk te stellen tot dekking van afwijkingen door de armbesturen, van de ter deze zake zoo hoogst noodzakelijk spaarzaamheid;

Dat het te voorzien is, dat, wanneer de plaatselijke besturen dit een en ander in acht nemen, en daarbij te werk gaan met menschkundig beleid en met de noodige kracht, om voor te komen, dat de te verleenen subsidiën aan de armbesturen, de belangen der burgerlijke gemeenten kwetsen, alsdan het bezwaar, uit het onderwerp eigenaardig voortvloeijende, en hetwelk voor alsnog niet wel geheel kan worden weggenomen, niet zoo belangrijk zal kunnen zijn, als het, bij eene tegenovergestelde handelwijze der plaatselijke besturen, ten deze, noodwendig moet worden; welk vooruitzigt bevestigd wordt door de ondervinding, welke in bepaalde gemeenten heeft geleerd, dat, wanneer de plaatselijke besturen met welberadenheid en vastheid handelen, de diaconiën zich zelve redden, en de vrijwillige inschrijvingen en collecten vermeerderen.

Dat, eindelijk, de plaatselijke besturen, ook ten aanzien van dit laatste, met vrucht kunnen werkzaam zijn, door mede te werken tot de opwekking der godsdienstige liefdadigheid."

— Den 21sten gaf de aftredende Minister van Financiën zijne laatste audientie. Zij was talrijk bezocht door allerlei ambtenaren, onder de financiën behoorende, die nog voor de laatste maal, aan Zijne Exc. hunne hoogachting kwamen betuigen. Dit kan ten bewijze strekken hoe de heer *Rochussen* bij zijne ambtenaren gezien en bemind was; van velen hunner nam hij een hartelijk afscheid.

— Het Provinciaal Geregtshof van Zuid-Holland heeft heden zijn arrest gewezen in de zaak van *J. C. van Stenis*, beschuldigd van vergiftiging. Het Hof heeft, op grond der getuigenissen, op de openbare teregtzittingen afgelegd, en op grond van gedeeltelijke erkentenis van den beschuldigde ten aanzien van sommige omstandigheden, den beschuldigde schuldig verklaard aan de misdaad van vergiftiging, en te dier zake veroordeeld tot de straf des doods, uit te voeren binnen de stad 's Gravenhage.

In het arrest wordt, in het eerst, breedvoerig opgegeven al hetgene met de pastei, door den beschuldigde aan zijnen oom verzonden, is voorgevallen, en opgenomen de uitkomsten, die het scheikundig onderzoek hebben opgeleverd. Het Hof heeft het daarbij als bewezen aangenomen, dat de pastei onvergiftigd in de woning van den beschuldigde en vergiftigd uit zijne handen gekomen is. Daarna wordt opgegeven, dat de beschuldigde voor de eerstemaal *arsenicum album* had gekocht, en tevens, op grond van getuige-

nissen, als bewezen aangenomen, dat de beschuldigde te gelijker tijd in het bezit van het vergif en van de pastei geweest is, en te gelijker tijd dat bezit heeft verloren, en dat de beschuldigde het gebruik der twee dragmen rattenkruid, die hij in bezit had, niet heeft kunnen aantoonen. Vervolgens wordt het belang aangeduid, dat de beschuldigde bij het overlijden van zijnen oom en tante had; de geldelijke ongelegenheden, waarin hij zich in September jl. bevond; de twisten, die hij met zijnen oom heeft gehad; het daarop gevolgd vertrek van den beschuldigde naar Utrecht; het aankoopen en gebruiken van van calmerende en slaapmiddelen; de gedragingen en gesprekken van den beschuldigde, van het oogenblik dat de misdaad is gepleegd, zoo wel te Utrecht en op zijne reis naar de Residentie, als te 's Gravenhage, in en buiten het huis van den overledene, enz. Het Hof heeft het op grond van aanwijzingen, en alzoo door wettige bewijsmiddelen, als bewezen aangenomen, dat de beschuldigde het rattenkruid in de pastei heeft vermengd, met het doel, om zijnen oom te dooden, gelijk dit ook werkelijk het gevolg daarvan geweest is.

— Uit Breda schrijft men van den 21sten:

Ten einde bij voorraad eenige maatregelen te nemen, die de misschien noodige bezuiniging in de uitgave voor het krijgswezen zullen bevorderen, en die op eenige afschaffing of vermindering van het personeel doelen, zoo zijn de Chefs der respectieve korpsen der armee aangeschreven, om tot nader order geene onderofficieren bij hun korps meer te benoemen, en tevens aan het korps stafmuzijkanten van hunne respectieve korpsen mede te deelen, dat er geen nieuw engagement van dienst door hen kan worden aangegaan, dat zij ook, ofschoon de geschiktheid daartoe hebbende, in geene andere betrekkingen hooger dan die van soldaat bij het leger kunnen overgaan, zoodat als hunne diensttijd zal zijn geëxpireerd, zij, ingeval zij daarop geregtigd zijn, voor pensioen kunnen worden voorgedragen, of anders hun paspoort zullen erlangen.

Ten einde verder alle onzekerheid weg te nemen omtrent de beschikking, welke door het Departement van oorlog ten aanzien der thans bestaande kleeding zoude kunnen worden genomen, is van wege gemeld Departement, bij circulaire aanschrijving van den 15den dezer, n°. 15, ter kennisse van de officieren aan het leger gebragt, dat zij gedurende den loop van het volgende jaar niet verpligt zullen worden eenige wijziging of verandering in hunne kleeding te maken.

OOST-INDIE.

Uit Java wordt van 1 Maart gemeld:

Met de Overland-Mail van Londen van den aanvang van November jl. en voorts bij buitengewone gelegenheid over Bombay, is alhier op den 5den Februarij jl. ontvangen de tijding, dat het Zijne Maj. den Koning behaagd heeft, den Vice-President van den Raad van Nederlandsch Indië, waarnemende de functiën van Gouverneur-Generaal, Mr. *P. Merkus*, te benoemen tot Commandeur van de Orde van den Nederlandschen Leeuw en Gouverneur-Generaal over Nederlandsch Indië, alsmede dat het lid in den Raad van Nederlandsch Indië, Jhr. *J. C. Reijnst*, was benoemd tot Vice-President van dien Raad.

De Koninglijke besluiten en opene brieven, welke deze benoemingen inhouden, zijn voorts op den 8sten met het Nederlandsche koopvaardijschip *Banca*, en op den 11den dezer met het schip *Rotterdam* aangebragt.

Dien ten gevolge is eene buitengewone vergadering belegd op heden in het Gouvernements-huis te Weltevreden, waarheen de Vice-President van den Raad van Nederlandsch Indië, waarnemende de functiën van Gouverneur-Generaal, zich des morgens ten negen ure, door het *en haie* geschaarde garnizoen, heeft begeven en in welke de waardigheid van Gouverneur-Generaal over deze gewesten en Opperbevelhebber van de land- en zeemagt, beoosten de Kaap de Goede Hoop, door Hoogstdenzelven, onder het gebruikelijk salut uit het geschut, is aanvaard.

Na deze gebeurtenis zijn de burgerlijke en militaire departementen, collegiën, het plaatselijk Bestuur en de ingezetenen, mitsgaders de te Batavia aanwezige geestelijkheid en de handelstand, ten elf ure in het Hotel te Rijswijk tot den Gouverneur-Generaal toegelaten, ten einde hunne gelukwenschingen te dezer zake te kunnen aanbieden.

Verder wordt nog gemeld, dat tot viering dezer benoeming in den schouwburg te Batavia eene gala-voorstelling heeft plaats gehad en er in de Societeit *de Harmonie* een luisterrijk bal en soupé gegeven is; ook particulieren hebben bij deze gelegenheid hunne vreugde door het geven van feesten aan den dag gelegd.

SPANJE.

Espartero heeft onder dagteekening van 13 Junij het volgend *Manifest aan de Natie* af doen kondigen:

„Wanneer mijn gedrag en mijne bedoelingen met zoo vele zorg verkeerd en onder zoo zwarte kleuren voorgesteld worden; wanneer het vaderland zich bedriegd ziet door de verleiding, door de dwalingen, welke deszelfs talrijke vijanden verspreiden, zal ik dan langer het stilzwijgen bewaren? Is het niet mijn pligt, mijne stem te verheffen, en eenvoudige daadzaken aan te voeren, tegenover de verraderlijke pijlen, welke de laster tegen mij heeft gewet?

„Spanjaarden! Ik zal dien pligt vervullen, hoe ook dezelve mij pijnlijk zij, pijnlijk niettegenstaande ik, als altijd, voldoening smake, tot mijne medeburgeren te spreken.

„Ik behoef niet, u de gedenkwaardige gebeurtenissen te herinneren, welker zamenloop mij verheven heeft tot den post, dien ik heden bekleed; die gebeurtenissen liggen nog even versch in het geheugen, als de plegtige beraadslagingen, die, in den boezem der beide Wetgevende Vergaderingen, de benoeming vooraf gingen, van den persoon of de personen, die het regentschap van dit Koningrijk moeten uitoefenen, hetwelk was opengevallen door den afstand der Koninginne-Moeder.

„Spanje bewonderde, en de beschaafde wereld kon zich niet onthouden van zijne bewondering te hechten aan de plegtige kalmte, die ontzagwekkende meerderheid, met welke de Cortes mijnen naam uitriepen ter bekleeding van een zoo hoogen post; en men herinnert zich nog den eed, welken ik in hun midden aflegde, van te zullen regeren met de constitutie, door de constitutie; van mijn geheel bestaan te zullen toewijden aan de naarleving der wetten; aan de volvoering van alle maatregelen, die invloed konden hebben op de welvaart en op het geluk van Spanje.

„Dien eed legde ik af ten overstaan van geheel Spanje, in al het gevoel mijner bewogene ziel; van des af aan, was die eed de gids van geheel mijn gedrag, die mij geleidde op den moeijelijken en doornigen weg, die mij door mijne lotsbestemming werd aangeboden.

„Nooit, Spanjaarden, heb ik dien eed geschonden. Tegenover u, tegenover de geheele wereld kan ik plegtig verklaren, kan ik de hoogste betuigingen geven, dat nimmer het denkbeeld van overweldiging, een enkel oogenblik mijnen geest heeft vervuld.

„Van af het oogenblik, dat ik mij met de oppermagt zag bekleed, heb ik mij omringd door een constitutionneel Ministerie, alleen, tegenover de Cortes, tegenover het publiek, verantwoordelijk voor alle de handelingen der Regering tegen de vijanden van den Staat, beriep zich deze Regering alleen op de kracht der wetten.

„Waar de opstand uitbrak, ging ik in persoon de majesteit der wetten wreken. Konde ik mijn karakter van Regent afscheiden van den roemrijken titel van oorlogsman? Indien in de gelegenheden, van welke ik hier spreek, de Regering toevlugt nam tot de exceptionnele, niet door de wet verbodene, maatregelen, wie is onbekend met de geschiedenis der meest vrije volken van de oudheid of van den nieuweren tijd?

„Wie heeft niet gezien, dat bij al die volken zekere buitengewone gebeurtenissen hebben plaats gehad, waarbij men zich heeft verpligt geacht, om het standbeeld der wet met eenen sluijer te bedekken, om hetzelve voor de aanvallen van deszelfs vijanden te beschermen. Rampzalig zouden die volken zijn geweest, wanneer de zaamgezworenen, zij die onder den dekmantel der wetten aan hunnen ondergang arbeidden, verzekerd waren geweest van de onmogelijkheid, waarin zij zich zouden hebben bevonden, om af te wijken van derzelver langzame vormen in de wraakoefening hunner beleediging. Hoe velen hunner zouden opgehouden hebben te bestaan. Hoe velen zouden de grootheid en welvaart niet hebben kunnen bereiken, waartoe hunne lotsbestemmingen hen riepen! Het gevaar eenmaal voorbij zijnde, onderzoekt men de daadzaken en men beslist of het de noodzwang of de grilligheid was, waardoor de gewone loop der wetten werd geschorst. De Cortes deden bij den eersten opstand uitspraak ten voordeele van het Gouvernement. De exceptionneele maatregelen tijdens den tweeden zijn nog onderworpen aan hun oordeel, ten spijt van de losbasting der hartstogten. Bij eene gelegenheid nam ik het ontslag aan van een Ministerie, hetwelk in den boezem van de Vergadering der Gedeputeerden eene afkeurende stem ondervond. Bij twee andere gelegenheden beval ik de ontbinding der Kamer, en bij die twee gelegenheden deed ik, met de constitutie in de hand, een beroep op de ondersteuning en vaderlandsliefde der bevolking. De grondwet vergunde mij die magt op eene duidelijke wijze, en waarom is het hoofd van den Staat daarmede bekleed? Omdat de Vertegenwoordigende Vergaderingen soms niet in overeenstemming kunnen wezen met de meening des lands, omdat de mede-wetgevende ligchamen onderling in strijd kunnen geraken, omdat drift, hartstogten, dwaling of onvoorzigtigheid nadeelig kunnen wezen voor de belangen van den Staat. Met de constitutie in de hand, ik herhaal het, beval ik de ontbinding van het jongste Congres. Niemand kan mij dit regt betwisten, zonder minachting te betoonen aan die constitutie, op welke wij alle den eed hebben afgelegd. En wat voert men tegen dat zoo duidelijke regt aan? Niet de wetten, maar de losse gezegden van parlementaire vormen, welke ieder op zijne wijze uitlegt; zij, die dit zeggen schenden en verbreken die voor die vormen even snel als zij die inroepen. Behoort het tot de parlementaire vormen om een Ministerie zamen te stellen, waarvan de helft niet tot het parlement behoort? Behoort het tot de parlementaire vormen om maatregelen te vorderen, die noch door rede noch door regtvaardigheid worden gewettigd? Is het buiten de parlementaire gebruiken om den President van een mede-wetgevend ligchaam te belasten met de zamenstelling van het Kabinet, wanneer reeds de verschillende fractien der meerderheid van het andere ligchaam zijn beproefd geworden.

„Spanjaarden! Ik ken en volg beter de constitutie dan zij, die haren naam ieder oogenblik zoo luide inroepen. Ik ben Regent door de constitutie, en zij alleen geeft mij mijne titels en regten. Ik heb gezworen mij geheel aan de vrijheden van mijn vaderland te willen wijden. Buiten de constitutie is voor mij slechts een afgrond, is er slechts verderf voor die groote monarchie, welke, ten koste van al haar bloed, hare onafhankelijkheid en vrijheid gekocht heeft, en welke zoo zeer verdient om de vruchten van hare onmeetelijke opofferingen te plukken. Zal ik antwoorden op de talrijke beleedigingen, aan welke ik ten doel sta? Zal ik mij vernederen om te wederleggen de tegen mij gerigte beschuldiging van den termijn mijns Regentschap te willen verlengen? Deze laster, door welken men mijn leven heeft willen verbitteren, weer ik van mij af met den edelen hoogmoed van een zuiver geweten. Onzinnigen! Om dit gerucht te doen ophouden waren de manifestatiën mijner Ministers, mijne beweringen, mijne protestatiën voor de eerste staatsligchamen ontoereikende. En wie kan tot zwijgen brengen datgene, wat persoonlijke haat verspreidt, een haat die nog ieder oogenblik toeneemt door de zucht naar reactie en wraak? Kan ik er aan denken, om nog langer te verschuiven den grootsten dag, die mij wacht, om mijn openbaar leven te bekroonen? Hoe, terwijl het voorbeeld van zoo vele onbaatzuchtige mannen mijn hart streelt, zal ik degenen nabootsen, die de wetten van hun vaderland gewelddadig vertrapt hebben? Ik heb hun genie niet; maar ook hunne noodlottige heerschzucht bezielt mij niet. De meesten hunner boeten wreed voor hunne overweldiging. De dictator van het vaste land eindigde zijne levensdagen op eene brandende rots te midden van der Oceaan. Die groote mannen genieten eenen roem, die aan de menschheid al te duur te staan komt, en *Baldomero Espartero* in eenen zedigen levensstand geboren, opgevoed voor de dienst van de vrijheid zijns vaderlands en zijner Koningin, zal tot dien zedigen stand terugkeeren, gelukkig wanneer hij al zijne pligten volbragt, en tot loon daarvan de sympathie van alle deugdzamen verdiend heeft.

„Spanjaarden! mijn hart spreekt tot u. Bestaat dezelfde opregtheid van gevoelens bij hen, die u in nieuwe omwentelingen trachten te verwikkelen? Roepen zij met dezelfde geestdrift den naam des Vaderlands in, zij die onder nietige voorwendsels, welke tot dekmantel voor hunne heerschzucht dienen, de vaan des opstands opsteken? Kennen zij het Vaderland, zij, die onder het prediken van eendragt, tweedragt stoken, — zij, die onder het afkondigen van parlementaire formules, elke soort van Regering verlammen? Regt en regt zijn aan mijne zijde, en ik vrees niets. Ik steun op de constitutie, ik bedek mij met mijn ondoordringbaar schild. Ik ben bij deze gelegenheid van hetzelfde vertrouwen bezield als eertijds jegens de getrouwe, goede, ware vrienden der vrijheid, jegens het leger, de zeemagt, de nationale garde, jegens alle Spanjaarden, dezen naam waardig. Zij zullen mij behulpzaam zijn in het bedwingen der verdeeldheid, welke ons dreigt in nieuwe onheilen te verwikkelen. Zij zullen in het electorale strijdperk verschijnen met de droevige maar leerrijke ervaring van hetgeen geschied is; zij zullen er zich op toeleggen om een nationaal Congres te vormen, in overeenstemming met de ware belangen des Vaderlands. Ik moet aan de Cortes, welke de gewigtige thans aanhangige vraagpunten te beslissen hebben, het heilige depot der Koningin en van mijn gezag onaangeroerd overleveren. Ik zal dezelve niet overleveren aan de regeringloosheid, noch aan de dolle drift der hartstogten. De lotsbestemming van hem, die duizendmalen zijn leven aan de verdediging des Vaderlands gewijd heeft, is van weinig belang; maar de Koningin, de Constitutie en de Monarchie leggen mij pligten op, welke ik als de eerste magistraat der natie zal vervullen, en welke ik als soldaat zal verdedigen".

— Den 14den heeft de Regent eene groote wapenschouwing over de troepen te Madrid gehouden, welke zeer geregeld is afgeloopen, hoewel men voor de stooring der rust sterk bevreesd was geweest en onderscheidene familien zelfs de stad verlaten hadden.

— Het Gouvernement heeft den 14den een decreet uitgevaardigd, waarbij strenge straffen bedreigd worden aan allen, die zouden trachten eene junta of eenige andere vereeniging te vormen, die aan de geconstitueerde Autoriteiten vijandig is.

— Er worden nog de volgende bijzondere berigten bekend gemaakt:

De citadel van Figueras, eene der schoonste vestingen van Europa, is door de soldaten overgegeven; de nationale garde heeft dezelve gezamentlijk met de troepen bezet. Deze plaats, welke zich op de eerste linie aan de Fransche grenzen bevindt, is gedurig ruim van leeftogt en munitie voorzien, terwijl zij eene talrijke artillerie van alle kaliber bevat.

Cardona, eene onneembare vesting in het midden van het Prinsdom, is insgelijks door hare bezetting geleverd geworden. Dit is de eenige plaats in Katalonie, welke de Franschen gedurende den strijd der onafhankelijkheid niet ingenomen hebben; aan den voet der rots, op welke het fort gebouwd is, bevindt zich eene rijke en onuitputtelijke mijn van klipzout, welke al eene der voornaamste staats-inkomsten is, en die voortaan aan de kas der insurgenten zal toevloeijen.

Solsona, insgelijks eene stad met een versterkt kasteel, op eenige mijlen afstands van het gebergte, werd door den schoonbroeder van *Zurbano* bi-

gen. Maar de mannen der beweging hebben te Cardona hulp gezocht de opstand is gelukt. Het halve bataljon, hetwelk het kasteel bezette, het voorbeeld der garnizoenen van Figueras en Cordova gevolgd.

In het zuiden van de Mancha, aan de overzijde der Sierra Morena, heeft met uitzondering van Malaga, Almeria en Grenada, geene stad in het zuidoosten des Schiereilands voor de insurrectie verklaard. De afgezonderde ligging dezer drie steden belet dezelve, wegens hare geographische ligging, eenigen invloed op het overige Andalusie uit te oefenen; maar binnen der muren houdt de insurrectie zich staande.

Al de havens aan de Middellandsche Zee hebben zich voor den opstand verklaard. — *Zurbano* is den 12den te Barcelona met zijne afdeeling binnengekomen.

DUITSCHLAND.

Z. K. H. Prins *Albert* van Pruissen is den 30sten April te Jeruzalem in welstand aangekomen. Hij had den 12. bevorens Kairo verlaten.

— In een dorp bij Frankfort, tot het gebied dier stad behoorende, had een arm man eenige daalders in schatkist-biljetten geleend en dezelve op de tafel gelegd; eenige oogenblikken uit het vertrek gegaan zijnde, vindt hij bij zijne terugkomst een zijner kinderen bezig dezelve aan stukjes te scheuren; uit woede hierover brengt hij het kind een hevigen slag toe, die het kind ter aarde doet vallen; uit wanhoop hierover begeeft hij zich naar zijn zolder en verhangt zich; de moeder eenigen tijd daarna terugkeerende, wordt bij het vernemen van het gebeurde door zulk eenen schrik aangetast, dat zij eene beroerte krijgt en den geest geeft; er zijn nog 5 kinderen over. Den 8den Junij zijn de rampzalige ouders met hun kind begraven.

GROOT-BRITANNIE.

LONDEN den 21 Junij. De Hertog *van Wellington* heeft den 28jarigen gedenkdag van den slag van Waterloo wederom als naar gewoonte met een prachtig feestmaal gevierd, waarbij behalve Prins *Albert*, Gemaal der Koningin, meer dan 80 officieren tegewoordig waren.

— Nog gedurig worden er door het Gouvernement oorlogschepen naar Ierland gezonden. De Schout-bij-Nacht *Bowles* heeft zijne vlag op de *Malabar* van 74 stukken geheschen.

— *O'Connell* gaat in Ierland nog steeds voort, volksvergaderingen te houden. Den 16den dezer deed hij eenen plegtigen intogt te Clare, waar hij ook eene vergadering zou bijwonen; hij werd door meer dan 400,000 menschen begeleid. In die vergadering is besloten een adres aan de Koningin te doen toekomen, waarin de grieven van Ierland worden ontwikkeld en op de herstelling van een Parlement voor dat land wordt aangedrongen. *O'Connell* maant zijne volgelingen gedurig aan, zich van alle geweld te onthouden, zoo lang die niet door eenen aanval van den anderen kant gewettigd wordt.

— In het Lager-Huis is een voorstel om een wets-ontwerp, wegens het bezitten en dragen van wapenen in Ierland aan eene bijzonder Commissie in handen te geven, met 276 tegen 122 stemmen verworpen; verder zijn de beraadslagingen over dat ontwerp voortgezet.

— Een ander voorstel om de duur van de Parlementen tot een of drie jaren te bepalen, is met 46 tegen 23 stemmen verworpen.

— Uit opgemaakte staten blijkt, dat sedert de troonbeklimming van Koning *George III*, ten jare 1760, vierduizend zeshonderd acht en negentig personen zitting in het Huis der Gemeenten gehad hebben, slechts een van welke in de vijftien verschillende Parlementen geweest is. Tweehonderd en veertien van het genoemd getal zijn tot de waardigheid van Pair verheven, terwijl tweehonderd acht en tachtig anderen die erfelijk verkregen hebben.

FRANKRIJK.

Men meent eenige verandering te bespeuren in de Staatkunde van het Kabinet omtrent Spanje, daar, terwijl tot heden toe het *Journal des Débats* veel over de uitgebreidheid van den opstand en de weinige kans, welke *Espartero* had om zich staande te houden, had gesproken, hetzelve plotseling van toon is veranderd en thans opgeeft de middelen, die hem ten dienste staan om den opstand te beteugelen en zijne magt te handhaven.

— Omtrent het lager onderwijs in Frankrijk wordt de volgende statistiek medegedeeld:

Volgens de laatste ambtelijke telling bedraagt het getal der elementaire- of volksscholen in Frankrijk 55,342 op 37,295 gemeenten, hetwelk eene verhouding geeft van 1,48 op elke gemeente; zoodat zich in de meeste gemeenten meer dan eene school bevindt, vooral daar er tegenwoordig nog 4,000 gemeenten zijn, welke, uit hoofde van armoede, volstrekt geen volksschool onderhouden kunnen.

Vermits de bevolking van Frankrijk geteld wordt op 33,540,950 zielen, op eene oppervlakte van 52,768,619 bunders, zoo is de verhouding van het getal der volksscholen tot de bevolking 1,65 voor elke duizend zielen, en 2 op elke 20 vierkante Fransche mijlen.

Deze 55,342 scholen zijn of gemeente- of particuliere scholen, en verdeelen zich als volgt:

	I. *Gemeente scholen.*	
Voor	jongens	12,486.
»	meisjes	6,000.
»	beide geslachten vereenigd .	18,299.
	II. *Partikuliere scholen.*	
Voor	jongens	5,108.
»	meisjes	9,802.
»	beide geslachten vereenigd .	3,567.
	Te zamen . . .	55,342.

Op 100 scholen zijn er 66.57 gemeente-inrigtingen 33.43 van bijzondere personen.

Het getal der kweekelingen, welke gedurende den winter de volksscholen bezoeken, kan geschat worden op 2,881,679, waarvan 1,641,407 jongens en 1,240,272 meisjes.

Des zomers neemt dit getal merkelijk af. Zoo bezochten in het jaar 1840 gedurende het schoone jaargetijde slechts 1,668,642 kinderen de volksscholen, waarvan 933,190 jongens en 734,852 meisjes.

De verhouding van het getal der meisjes tot dat der jongens staat des winters als 1 tot 1,32, en des zomers als 1 tot 1,26.

De 2,208,217 kinderen, welke des winters de scholen bezoeken, verdeelen zich, volgens de onderscheidene geslachten, in dezer voege:

Jongens scholen	756,999	kweekelingen.
Meisjes scholen	425,896	»
Gemengde scholen.		
Jongens	614,589	»
Meisjes	410,733	»
Te zamen	2,208,217	kweekelingen.

Hieronder zijn er 1,503,676, welke schoolgeld betalen, en wel 931,933 jongens en 571,743 meisjes. Kosteloos onderwijs wordt genoten door 439,655 jongens en 264,886 meisjes, te zamen 704,541 kweekelingen. De verhouding van de niet betalende kweekelingen staat als 1 tot 2,13 voor beide geslachten; van 1 tot 2,11 voor jongens en van 1 tot 2,15 voor de meisjes. Gemiddeld zijn er op 100 niet betalende kweekelingen 62,41 jongens en 37,59 meisjes.

Vermits de bevolking van Frankrijk 33,540,910 inwoners bedraagt en onder 100 inwoners 14 kinderen worden geteld, hetwelk gelijk staat met het zevende gedeelte der bevolking, zoo blijkt, dat de kinderen in Frankrijk, welke vatbaar zijn ter school te worden gezonden, geschat kunnen worden op 4,695,727. Doch gelijk wij gezien hebben, is het getal der kinderen, welke werkelijk de volksscholen bezoeken, slechts 2,881,679, dus slechts het elfde in plaats van het zevende gedeelte der bevolking. Het is waar, hierbij moeten 300,000 jongens en meisjes van 6 tot 13 jaren geteld worden, welke in de collegiën, kleine seminariën, bijzondere inrigtingen, enz., tot de hoogere voorbereidende studiën worden opgeleid, hetwelk het gezamenlijk getal der schoolgaande kinderen tot 3,181.679 zoude opvoeren. Maar desniettemin blijven er nog altijd 1,514,048 kinderen, bijna een derde gedeelte van diegenen, welke vatbaar zijn de school te bezoeken, zonder eenigerlei onderrigt; zoo dat slechts ongeveer het tiende gedeelte der bevolking de scholen bezoekt. Men mag hoop voeden, dat dit nadeel in het vervolg van tijd zal verdwijnen; want van het jaar 1838 tot het jaar 1841 heeft zich het getal der kinderen, welke de volksscholen bezoeken, met 200,988 vermeerderd.

PROMOTIEN AAN DE LEYDSCHE HOOGESCHOOL.

Den 19 Junij, de Heer *A. Siewertz van Reesema Jr.*, van Rotterdam, in de Regten, na de verdediging zijner dissertatie: *de vi cognoscimenti quoad mercium possessionem.*

Dienzelfden dag, de Heer *H. F. T. van Schaek*, van Bergen in Henegouwen, met *Theses.*

Den 20 Junij, de Heer *J. van Vlooten*, van Kampen, in de Theologie, na de verdediging zijner dissertatie: continens: *quaestionum Paulinarum caput unum.*

Dienzelfden dag, de Heer *F. C. T. Deeleman*, van Amsterdam, met *Theses.*

Den 21 Junij, de Heer *J. Post*, van Vlaardingen, in de Medicijnen, na de verdediging zijner dissertatie: *de signis ex lingua petendis.*

Den 23 Junij, de Heer *P. van der Meer Mohr*, van Goes, met *Theses.*

Den 24 Junij, de Heer *P. F. Otten*, van Haarlem, in de Medicijnen, na de verdediging zijner dissertatie: *de angina membranacea.*

Dienzelfden dag, de Heer *C. ter Laag*, van Wildervank, in de Medicijnen, na de verdediging zijner dissertatie, continens: *observationes nonnullas.*

MENGELINGEN.

ZWEDEN EN NOORWEGEN,

IN DE 19e EEUW.

(Vervolg en Slot van No. 73.)

Hoewel de Zweedsche boeren het voorregt hebben vertegenwoordigers aan den Staat te geven, en van de feodaliteit, zoo als die in Duitschland, Polen en Rusland bestaat, bevrijd zijn, worden zij echter door het Gouvernement aan zekere leendiensten onderworpen. Een der vreemdste en schadelijkste is de verpligting van postpaarden aan de reizigers te verschaffen, tegen de belagchelijke vergoeding van circa 17 centen per uur per paard, een derde minder dan hetgeen men in Noorwegen voor denzelfden afstand betaalt. Blijkbaar is het, dat deze geringe som den eigenaar voor verlies van zijnen tijd en het werk zijner paarden niet kan schadeloosstellen, vooral in de drie maanden, welke tusschen het zaaijen en den oogst verloopen. De weigering wordt door eene sterke boete gestraft.

Eene meer voordeelige instelling verbetert den toestand der boeren; het is de *indelta*. Men noemt aldus het reserve leger in landelijke kolonien verdeeld. Deze instelling dagteekent van *Gustaaf Adolf*, die er in 1626, in Lijfland, de proef van nam. Weinig tijds daarna, vroegen eenige districten der Erfstaten, om van de gedwongene ligting en van de oorlogsbelasting bevrijd te zijn, onder voorwaarde, van een bepaald contingent te leveren en te onderhouden, en aan elken soldaat eene woning en eene hoeveelheid gronds af te staan, met regt van brandstoffen in de bosschen te halen, en zich op de naburige hoeven van bouwgereedschappen en paarden te voorzien. *Karel XI* paste dit systema in 1680 op geheel Zweden toe, en zijne opvolgers hebben het tot de cavalerie en de marine uitgestrekt. De matrozen hebben hunne kolonien op de kusten der Baltische zee. Alle Zondagen inspecteert de onder-officier het peloton van zijn Kerspel; elke maand vereenigt de Kapitein zijne compagnie in de hoofdplaats van het kanton, en alle jaren, op het einde van den zomer, vormt de indelta een exercitie-kamp. Te Westeras zagen wij een dezer compagnie, uit omstreeks 100 man bestaande, volkomen uitgerust, met witte buizen, geele epauletten en blaauwe broek; zij vereenigden zich 's avonds voor de deur van den Kapitein. Na het appel en de inspectie, trad een der soldaten uit het gelid, en zeide blootshoofd en met luider stem het avondgebed op. Hij eindigde hetzelve met eenen lofzang aan te heffen, welke door al zijne makkers, in koor, werd opgevat. Hetzelfde had 's morgens plaats.

De toestand en het karakter der boeren verschillen naar gelang der provinciën. In het zuidelijk gedeelte verzekeren het koren, vlas, de hennip, aardappelen, overvloedige weiden, vischrijke meeren, de nabijheid der Baltische zee op haar handeldrijvendste, vrij goede wegen, drie belangrijke kanalen, hun een goed bestaan, en veel meer welvaart dan aan de bevolking der provinciën van het oosten en noorden.

Wanneer men van Stokholm de Bothnische golf tot Umea opvaart vindt men op de kust eene bevolking van de vischvangst levende, en ervaren genoeg in den scheepsbouw, om brikken en sloepen aan de vreemde reeders te verkoopen. De stad Gefle is eene der fraaiste welke men er ontmoet, dezelve biedt voor het gezigt een schilderachtig amphitheater van tuinen en huizen aan. Daar is elke inwoner landbouwer, maar zijne voornaamste nijverheid bestaat in de vangst en het zouten van den Strömming, een uitmuntend vischje van de grootte eener sprot, waarvan de uitvoer naar Finland en Rusland aanzienlijk is. In al de kleine steden dezer kust zijn de straten goed geplaveid; de huizen zijn er ruim en goed verdeeld en zindelijk. Men ziet gordijnen aan bijna alle ramen, bloempotten op de balkons; de logementen zijn er redelijk. Te Umea, eene stad van 1100 inwoners, 157 uren van de hoofdstad, zijn er twee boekverkoopers goed gesorteerd in nieuwe boeken; men zoude bijna vergeten dat men in Lapland was. Bij het eten werd ons dit echter herinnerd. Wij zagen namelijk in het logement flax lax (rauwe zalm) eten, wij proefden er ook van, en met eene goede hoeveelheid olie, azijn en piment was het een kostje waaraan men zich met den tijd zoude gewennen. De stoom-scheepvaart is eene onmetelijke weldaad voor deze streken geweest. De zeilschepen deden voorheen slechts drie reizen 's jaars van Umea naar de Baltische zee, de stoomboot doet er thans een alle veertien dagen. Sedert eenige jaren zijn de bewoners van het zuidelijk Zweden, de bosschen en velden van Lapland in menigte komen koloniseren. Zij fabriceren er salpeter, welke zij aan het Gouvernement in betaling hunner belastingen zenden; potasch, teer, zeer belangrijk artikel, zoo de beperkingen, welke op den buitenlandschen handel drukken, gewijzigd werden, en zoo nieuwe middelen van gemeenschap deze kostbare nijverheid begunstigden, waarop de winst bijna op niets neerkomt, uithoofde der moeijelijkheden en transport-kosten van uit de dennebosschen tot aan de handelhavens. Bijna alle hoeven telen hennip en vlas, en men weeft dezelve in elk gezin tot gebruik van het huis. Zoo is het in het geheel het land; men koopt alleen het noodzakelijke, wanneer men het zelf niet vervaardigen kan. Dit is nog een der resultaten van de privilegiën. De ellendigste kolonisten na het weinigje rogge, haver en meel van hunnen oogst afkomstig uitgeput te hebben, zijn genoodzaakt van pijnboomen schors te leven. Zij hebben nog bovendien kleine koeijen, welke niettegenstaande hun tengere aanzien, uitmuntende melk geven. Het Gouvernement staat aan deze kolonisten landen op zeer zachte voorwaarden af, maar het land zal arm blijven zoo lang de nijverheid onderworpen zal blijven aan de banden, welke haar belemmeren.

Bewonderenswaardig is het, dat het lager onderwijs sedert lang even zoo verspreid is in deze noordelijke streken als in de rijkste van het Rijk. Een der welsprekendste zendelingen van het land, *Peter Laestadius*, behoorde tot een dezer kolonisten-familien.

Naar het zuiden afgaande, verarmt de toestand der mindere klassen; de groote landbouw vermindert het getal eigenaren en vermenigvuldigt dat der werklieden. Naderen wij die keten bergen, welke Zweden en Noorwegen scheidt, dáár tusschen de bosschen en ijzermijnen wonen die dappere en regtschapene Dalacarliërs, wier voorzaten de kroon op het hoofd van *Gustaaf Wasa* plaatsten. Dit land is bevolkt door 138,000 zielen, die zorgvuldig het karakter, de gebruiken en de kleeding hunner voorvaderen behouden. Deze getrouwheid, waarop de Dalacarliërs trotsch zijn, hen aan hunne aloude hutten, aan hunne oude gebruiken hechtende, heeft hen aan den grond gekluisterd, waarop zij sedert de groote oorlogen van *Karel XII* geene hinderpalen tot vermenigvuldiging van hun geslacht hebben gevonden; en dáár gelijkheid in de deelingen het gemeen regt van het land is, zijn er de eigendommen bij die steeds toenemende bevolking, bijzonder verbrokkeld. Het Gouvernement heeft verschillende malen getracht deze oneindige verdeeling tegen te gaan, door een minimum daar te stellen, doch tegen deze eenigzins Turksche interventie, zijn de bergbewoners met kracht opgekomen en dezelve heeft verder geene gevolgen gehad.

De vergelijking der Dalacarliërs en Angermannliërs biedt een groot contrast aan. Bij de laatsten is geene overbevolking, omdat de armsten een huis met twee of drie kamers, eenen moestuin, een bed, eenig linnengoed, wat gereedschap en meubelen hebben, artikelen, welke een kapitaal vertegenwoordigen door nijverheid gewonnen, en zonder welke niemand zoude durven huwen. Bij de anderen daarentegen nopen erfelijke matigheid en eenvoudigheid, man en vrouw, om zich te vergenoegen met hetgeen strikt noodig is tot voeding, warme kleeding; eene hut het hoekje grond, waarop de geslachten, welke hen zijn voorafgegaan geleefd hebben, eenige geiten, en het oud kleed hunner vaderen.

Wanneer de oogst mislukt, zijn zij genoodzaakt tijdelijk te verhuizen, om, tot den volgenden oogst, elders de kost te verdienen. Deze ongelukkigen zijn noch dieven noch bedelaars. 's Winters vervaardigen zij manden, tuingereedschappen, koffers en tot zelfs slingers voor klokken, welke zij in de naburige provinciën rondventen.

Niet ver van het arme Gothland en aan de Balthische zee, verheffen zich de overblijfselen van de moeder der Hanzeesteden, van het Noordsche Sidon, de oude stad Wisby. Uit zee gezien vertoont zij amphitheatersgewijze hare trotsche torens en ontwalde forten. Van binnen zijn hare oude straten met drie rijen breede steenen geplaveid, met ellendige hutten omgeven, vaneen gescheiden door stukjes rogge- of aardappelenland, terwijl zich hier en daar de puinhoopen van kerken, tot de beste tijden der Gothische kunst behoorende, vertoonen. De stad is omringd door hare oude wallen van dertig voet hoogte, met veertig torens voorzien, meestal nog in derzelver geheel bestaande, rond, vierkant, achtkantig, in den stijl der vestingwerken van de twaalfde eeuw, welke tot magazijnen, gevangenissen of werkplaatsen dienen. Deze stad, uitgestrekt genoeg voor veertig duizend inwoners, heeft er thans nog slechts 4268, slecht gehuisvest in vervallen woningen, welke zeer afsteken bij de overblijfselen der paleizen door de eerste inwoners uit derzelver overvloed gebouwd. Men ziet niemand in die straten alwaar zich voorheen de rijkste handelaren van alle landen verdrongen. In de dertiende eeuw was Wisby eene der voornaamste handelsplaatsen van Europa, de markt alwaar de voortbrengselen van het Oosten, door Novogorod en de Baltische zee, tegen de pelterijen en metalen van het Noorden werden verruild; de kooplieden van het Zuiden kwamen dáár bijeen. Hare handelswetgeving werd als de voornaamste beschouwd. De heilige *Lodewijk* bragt haar in Frankrijk in zijn wetboek van het eiland Oleron over, en hare voornaamste bepalingen maken thans het gemeen regt van alle beschaafde volken uit. In de dertiende eeuw telde Wisby twaalf duizend burgers, hoofden van huisgezinnen, de landbouwers, werklieden, kooplieden, vrouwen en kinderen daar niet onder begrepen. Op het einde der elfde eeuw, waren de vreemdelingen er zoo talrijk, dat elk volk er zijne kerk en eene afzonderlijke plaats van bijeenkomst had. Geene stad ten noorden der Baltische zee heeft Wisby voor den handel van Zweeden vervangen.

Wat de nijverheid van Zweden over het algemeen betreft, men kan van drie millioen zielen niet verwachten, dat zij, bij den staat van toenemende beschaving waarin Europa verkeert, in hunne behoeften zouden voorzien. Maar het duidelijke resultaat van deszelfs wetgeving is, dat de weinige fabrijken, welke het bezit, niet tegen de vreemden kunnen wedijveren. Het heeft goede fabrijken van staal, aardewerk, spiegels en lakens, maar deze zijn onvoldoende voor het verbruik van het land. Stokholm en Gothenburg hebben belangrijke raffinaderijen. De horologiën van Zweden zijn gezocht. Deszelfs wapenfabrijken, gieterijen, zouden een grooter leger dan het zijne, van het noodige voorzien. Deszelfs veilen en zeissen waren vroeger in Engeland, Frankrijk en Duitschland gezocht; thans nog vreest men daar in dat artikel de mededinging niet.

De scheepsbouw zoude eene meer voordeelige nijverheid voor Zweden kunnen zijn, want het bezit uitmuntend timmerhout, koper, zeildoek, touw, teer, enz., en het komt de reeders voordeeliger uit, de schepen daar kant en klaar te koopen, dan er de afzonderlijke materialen van te ontbieden.

De handel zoude voor Zweden eene veel vruchtbaardere bron van rijkdom dan de nijverheid zijn. Het is voornamelijk op de voortbrengselen van den grond toebereid, maar zoodanig dat zij materialen blijven, dat de uitvoeren loopen. Hunne voornaamste artikelen zijn ijzer en staal in staven, constructie- en masthout, ankers, touwwerk, koper, cobalt, koperdraad, aluin, potasch, pik en teer, vlas, leder, pelterijen, gedroogde en gezouten visch. Maar hier ontmoet men weder eenen hinderpaal, welke de beweging der vreemdelingen belemmert. Alle steden van het Rijk kunnen niet met vreemdelingen handelen; die, welke dit regt hebben worden *stapelstader* genoemd, de overigen *upstader*. In 1816 verbood de wetgeving den invoer van wijn, arak, rum, thee, porter, en geweven katoenen. Niettemin verschaft Engeland aan Zweden suiker, koffij, katoen; Frankrijk deszelfs zeep, zuidelijke vruchten, oliën, mode-artikelen, zijdewaren, snuisterijen, enz.; Engeland en Pruissen verschaffen het overige. Dit laatste land met Rusland voorziet het daarenboven van hennep, en de Vereenigde Staten van tabak.

Zweden zal altijd een onmetelijk belang hebben om in de handelsvrijheid weder te keeren. Het bezit in overvloed hetgeen aan het zuiden van Europa begint te ontbreken, ijzer en hout. Voor meer dan eene eeuw opgehouden hebbende als militaire magt gevreesd te zijn, is deszelfs Gouvernement zedelijk verpligt, zoo veel mogelijk handel en nijverheid te begunstigen. Wat ontbreekt dat land om ruiterlijk dezen weg in te slaan? Wegen zegt men? De winter geeft er uitmuntende op het ijs. Kanalen? Daar zijn er verscheidene. Het voornaamste, dat van Gothie, is voltooid; het verbindt het Kattegat met de Baltische zee te Sodekoping; het heeft tien voet diepte, vier en twintig voet breedte en doorloopt eene uitgestrektheid van 125 Engelsche mijlen. Anderen zijn reeds lang geopend, en het oudste, dat van Leaborg, dagteekent van de Regering van *Karel XI*. Stoomschepen bevorderen den handel van Upsal, Stokholm, Gothemburg, naar Hamburg, Straalsund en Dantzig. Meer moet er niet zijn om relatiën uit te strekken, welke de nationalen geest der Zweden, altijd in eene tegenovergestelde rigting van de golf van Finland zal uitbreiden.

ROTTERDAM den 23 Junij. Uit het vroeger medegedeeld *Twaalftal*, ter vervulling der vacature, welke ontstaan zal door het emeritaat, aan Ds. *M. A. de Jongh* verleend, is heden door den Breeden Kerkeraad der Nederduitsche Hervormde Gemeente alhier het volgend *Zestal* van Predikanten geformeerd: DD. *W. P. R. Bouman*, te Westzaandam; *D. Pijzel*, te Dordrecht; *A. M. Berkhout*, te Vlaardingen; *C. Krabbé*, te Zutphen; *W. Storm*, te Delft, en *J. A. W. Molster*, te Utrecht.

HAARLEM den 22 Junij. Door den Grooten Kerkeraad der Nederduitsche Hervormde Gemeente alhier, is heden uit het vroeger medegedeelde *Drietal* van Predikanten beroepen de Wel-Eerw. en Zeer Gel. Heer ENGBERT HENRICUS CATS, Predikant te Almelo.

GRONINGEN den 21 Junij. Uit het vroeger vermelde *Zestal* van Predikanten door den Breeden Kerkeraad der Nederduitsche Hervormde Gemeente alhier, ter vervulling der vacature, ontstaan door het emeritaat van den wel-eerw. zeer gel. heer *J. Wintgens*, het navolgende *Drietal* geformeerd: DD. *C. Krabbe*, te Zutphen; *Diest Lorgion*, Theol. Doct. te Stiens, en *W. Verwey*, te Winschoten.

PRIJS-COURANT VAN EFFECTEN.

Amsterdam, Zaturdag 24 Junij 1843.

NEDERLAND, Werkelijke Schuld	à 2½	pCt.	53⅛	53⅜
Dito Dito	5	"	100⅛	
Amortisatie-Syndicaat	4½	"		
Dito Dito	3½	"		
Handel-Maatschappij	4½	"	134½	135¾
Nieuwe Dito	4½	"		
Oost-Indische Leening	5	"	99⅞	
Aandeelen Rijn-Spoorweg	4½	"		
Dito Haarlemmer		"		
Dito Rotterdammer		"		
Haarlemmermeer	5	"		
SPANJE, L. bij Ard. van 85 £	5	"	18 1/16	18⅛
Dito bij Dito, onbep. stukk.		"	16 1/16	16⅛
Dito Coup.		"	20	
Dito.	3	"	27⅛	27⅛
Passive		"		
Deferred.		"		
Fransche Uitgestelde		"		
RUSLAND, Obl. *Hope en Comp.* 1798 en 1816	5	"		
Dito Dito 1828 en 1829	5	"		
Certificaten bij dito 1831 en 1833	5	"		
Dito bij *Hope*	4	"	88⅝	
Certificaten te Hamburg	5	"		
Inschrijving in Assignatiën	6	"		
Certificaten van Dito	6	"		
OOSTENRIJK, Obl. *Goll en Comp.*	5	"		
Negotiatie Metalliek	2½	"		
Dito Dito	5	"		
NAPELS, Certificaten	5	"		
Dito in *Napels*	5	"		

DE PRIJS VAN DE BOTER AAN DE WAAG BINNEN LEYDEN.
Zaturdag, 24 *Junij* 1843. Van 28 tot 34 gulden.

*** *STEDELIJK GYMNASIUM.*

Op aanstaanden Woensdag den 28sten Junij, des voormiddags ten *elf* ure, zal de jaarlijksche Promotie en Prijsuitdeeling onder de leerlingen des *Stedelijken Gymnasiums*, volgens het daarvan uit te geven *Programma*, in de Stads-Gehoorzaal worden gehouden, tot welker bijwoning alle voorstanders van Wetenschap en Letterkundige beschaving minzaam worden uitgenoodigd.

De nieuwe Cursus zal een aanvang nemen op Dingsdag den 15den Augustus aanstaande; terwijl de dag tot het examen en de inschrijving van nieuwe leerlingen zal worden aangekondigd.

A. BAKE, *Gymn. Rector.*

*** Heden beviel voorspoedig van eene welgeschapen DOCHTER, G. M. A. C. VAN BOMMEL, geb. VAN DEN AARDWEGH.
LEYDEN 23 Junij 1843.
Eenige Kennisgeving.

*** Voor de blijken van belangstelling, bij de bevalling mijner geliefde Echtgenoot ontvangen, wordt door den Ondergeteekenden langs dezen thans meer gebruikelijken weg, welmeenend dank gezegd.
LEYDEN 26 Junij 1843. P. J. ZUURDEEG, Jz.

*** OPENBARE VERPACHTING.

Op Maandag den *tienden* Julij 1843, des middags ten 12 ure precies, ter kamer van H. H. Burgemeester en Wethouders, op het Raadhuis der Stad *Leyden*, van het Collecteren der PASSAGE- of POORTGELDEN aan de Rijnsburger Poort derzelver Stad betaald wordende. In te gaan den 1 Augustus 1843, en te eindigen den *laatsten* December 1847.

De voorschrevene Verpachting zal geschieden, eerst bij Inschrijving en daarna bij Opbod, volgens Conditiën en Voorwaarden, welke van heden af ter Rekenkamer der Stad Leyden te zien en te lezen zijn, ter welker plaatse de geslotene Inschrijving-Biljetten behoorlijk door de Gegadigden en de bij hun voorgestelde Borgen onderteekend, uiterlijk des Zaturdags bevorens moeten worden ingeleverd.

*** NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ.

De Directie maakt ingevolge het 94ste der Artikelen van overeenkomst bekend, dat, door den Raad, in deszelfs zitting van *heden* in overeenstemming met de bepalingen van het 92ste en 9de der evengemelde Artikelen is besloten tot de uitkeering van een *dividend* over het boekjaar 1842, ten bedrage van *twintig Gulden* over elk Aandeel, groot f 1000, staande *op naam* en verwittigt dien ten gevolge de HOUDERS van AANDEELEN *op naam*, dat, overeenkomstig den inhoud der bij die Aandeelen afgegevene Nieuwe Dividend Bewijzen; tot de betaling, tegen intrekking van het *achtste* derzelve zal worden geväceerd bij de *Nederlandsche Bank* te *Amsterdam*, en wel te beginnen met 1°. Augustus aanstaande.

Amsterdam den 23 Junij 1843.

VAN DER HOUVEN, *President.*
KOOY, *Directeur fung. Secretaris.*

*** Ten Kantore van N. NATHANS, te Leyden, zijn nog te bekomen HEELE en GEDEELTEN van KOOP-LOTEN, voor de *Kon. Ned. Loterij*, waarvan de *Eerste Klasse* begint te trekken den 10 Julij aanstaande.

*** Men vraagt TE KOOP: een PLETPERS met IJZEREN SCHROEF. Aanbiedingen *franco*, met opgave van *prijs* en *grootte*, bij N. A. BLO... Haarlemmerstraat, Wijk 6 N°. 334, te Leyden.

*** VERKOOPING, op Dingsdag den 4 Julij 1843 en volgende dagen, van: Eene fraaije en zeldzame Verzameling van Godgeleerde, Kerkelijke Historie, Taal en Dichtkundige WERKEN, nagelaten door den Zeer Eerwaarden Heer J. F. SEM, *R. C. Pastoor* te 's Gravenhage en *Deken* van Delfland. Door en ten huize van J. W. VAN LEEUWEN, *Boekverkooper* te Leyden, bij wien nog eenige *Catalogussen* te bekomen zijn. *Zaturdag* en *Maandag* 1 en 3 Julij voor een ieder te zien.

*** TIENDEN te KOOP, gelegen onder *Leyderdorp* en *Soeterwoude*, voornamelijk in den drooggemaakten Gelderswoudschen-Polder, op Woensdag den 12den Julij 1843.

Men is van meening op Woensdag den 12den Julij 1843, te Verpachten, 's morgens ten 10 ure, de Tienden, voor dezen Oogst en Jaargewas te Leyderdorp te veld staande, de Stad Leyden en het Kapittel van Hoogelande aankomende. Alsmede de Tienden, voor dezen Oogst en Jaargewas te Soeterwoude te veld staande, voornamelijk gelegen in den drooggemaakten Gelderswoudschen Polder, de Stad Leyden en de Gemeente Soeterwoude toebehoorende.

Die daarin gading hebben, komen ten dage en ure voorschreven in de Herberg: *IK LEER NOG*, aan den Hoogen Rijndijk onder Soeterwoude, aanhooren de Voorwaarden, en doen hun profijt. *Zegt het Voort.*

Bij de Wed. ANTHONY DE KLOPPER EN ZOON, te Leyden.